

## 1891-ben elhunyt természettudósok nekrológja.

Becquerel, Alexandre Edmond, francia fizikus, született 1824 márczius 24-ikén Párizsban. Ő is nagynevű atyjának, Becquerel Antoine Cesarnak (v. ö. T. I. 475. lap) szakmájára, a fizikára szentelte magát és 1853-ban tanár lett a »Conservatoire des arts et métiers«-en, később a gazdasági tanintézetben, Versaillesben és a fizika repetitora az »École centrale«-on; 1863-ban az Institut tagja, s 1878-ban elhunyt atyjának utódja lett a fizikai tanszéken a természettudományi múzeumban. Legértékesebb vizsgálatai főképen a fénytan, a mágnesség és elektromosság köréből valók. »La Lumière, ses causes et ses effets« (1867) című munkája szélesebb körben ismeretes. Elhunyt május 13-ikán.

Bizio Giovanni, a chemia tanára a velencei felsőbb kereskedelmi iskolán, született 1823-ban Velenczében, tanult Páduában, Bécsben és Heidelbergában. Első dolgozata a Phenylsinnaminról és vegyületeiről szól, később közölte az összes velencei ásványvizek elemzését, valamint számos monografiát írt a kávé, cukor, petróleum s más házi és élelmi szerekről. A lithium kimutatásáról a tengervízben, az indigóéról az izzadságban, valamint a réznek az állati szervezetben való előfordulásáról szóló dolgozatai mind becsesek; utóbbi időkben a kormány megbízásából az olaj hamisításának tanulmányozásával volt elfoglalva. Évek során főtitkára volt a velencei tudományos akadémiának, az Istituto Veneto-nak. Elhunyt április 30-ikán.

Brunow, Ernst, csillagász, született 1821 november 18-ikán Berlinben, hol első tanulmányait végezte s En-

cke legbuzgóbb tanítványa volt; 1843-ban doktor lett s 1847-ben a Düsseldorf melletti Bilki csillagvizsgálót bízták reá. 1851-ben Galles helyére első segédnek hívták meg Berlinbe, hol a rendszeres megfigyelések mellett a kis bolygók mozgásainak táblázatos összeállításával foglalkozott; de már 1854-ben az Egyesült-Államokba hívták a csillagásztorony igazgatójának Ann Arbor-ba Michiganba. A polgárháború 1863-ban ismét visszatérítette Európába, hol is Dublinban királyi csillagász és a csillagászat tanára lett. 1874-ben meggyöngült látása miatt elhagyta állását s azután Bazelben, Vevey, Oxford és Heidelbergában élt, hol egyetlen fia tanárkodik. »Lehrbuch der sphärischen Astronomie« című munkája sok ideig ismert kézikönyve volt a gyakorlat emberének. Sokáig ő adta ki Michiganban az »Astronomical notices« folyóiratot. Elhunyt augusztus 20-ikán Heidelbergában.

Cahours, August Andreas Thomas, híres francia chemikus, született 1813 október 2-ikán Párizsban; examinátor volt a párizsi politechnikumon, s tanár a központi intézetben. Számos vizsgálatai főképen a szerves chemia terén mozognak; az amilalkoholok konstitúcióját ő ismerte föl legelőször; a gőzök sűrűsége, az illó olajok, a furfurol, anizol és phenetol-ra vonatkozó tanulmányai mind halhatatlanná tették nevét. Nagyobb dolgozatai közül legismeretesebb »Traité de chimie générale élémentaire« (4-ik kiadás 1879, 3 kötetben) című munkája. Tagja volt a francia tudományos akadémiának is. Elhunyt márczius 17-ikén.

Carl, Philipp, Münchenben a kir. katonaképző-intézetben a fizika tanára, született 1837 június 19-ikén Neustadtban Aisch mellett s 1856—1860-ban Münchenben tanult; 1861-ben habilitált s 1869-ben a fizika tanára lett Münchenben. 1865-ben fizika-technikai intézetet alapított fizikai készülékek készítésére és javítására, a mely tíz éven át fennállott. 1865-ben átvette a »Repertorium für Experimentalphysik und physikalische Technik« szerkesztését, a melyet 1882-ig lelkiismeretesen vezetett; 1879-ben a »Zeitschrift für Electricitätslehre« című folyóirat kiadására vállalkozott, melyet 1882-ig folytatott. Önálló munkái közül felemlítendő »Die elektrischen Naturkräfte« (1871), »Die Sonne« (1868). Elhunyt januárius 24-ikén.

Carpenter, Philipp Herbert, természettudós, ki a »Lightning« nevű hajó 1868. évi, továbbá a »Porcupine« 1869—70. évi, a »Valorous« 1875. évi kutató útja alkalmával szerzett nagy érdemeket, elhunyt Etonban, október 21-ikén 40 éves korában.

Caselli, Giovanni, apát, született Sienában 1815 május 25-ikén; papi tanulmányain kívül nagy szeretettel tanulta a fizikát Nobili alatt Florenczben s 1841-ben Parmában nevelősködött. 1849-ben a politikai mozgalmakban való részvétele miatt távoznia kellett s később Florenczbe tért vissza, hol nagy buzgalommal fogott a fizika, különösen az elektromosság tanulmányozásához; 1856-ban találta fel pantelegrafját, mellyel kéziratokat és rajzokat elektromos úton nagy távolságra lehet eltelegrafozni, s a melyet 1865-ben Franciaországban Paris-Lyon és Paris-Havre közt, valamint Oroszországban is kísérletétel végett elfogadtak; ezenkívül elektromos hajtó szerkezetet talált fel hajók mozgatására. Sok tudományos egyesület választotta tagjává. Elhunyt október 8-ikán.

Cohn, Wilhelm, született 1828 április 15-ikén Boroszlóban, matematikát és természettudományokat tanult

két évig Dove mellett tanársegéd volt, s vizsgálatainak letétele után a technikai tudományokra adta magát. 1857-ben Berlin mellett mesterséges trágyaszerek készítésére az első nagyobb gyárat állította fel, s azonkívül irodalmilag is szerzett érdemeket a mezőgazdaságtan terén, melynek eredményeiből: »Die käuflichen Düngemittel, ihre Darstellung und Verwendung« (1883), »Fabrikation künstlicher Düngemittel« (1875) említhetők. Elhunyt Charlottenburgban februárius 26-ikán.

Császár Károly tanár, született Budapesten 1842-ben, középiskolának elvégzése után a kegyes tanítórendbe lépett s Nagybecskereken, Selmeczbányán, Kolozsvárott mint a matematika és fizika tanára működött. 1870-ben kilépett a rendből s 1871-ben a fővárosi IV. ker. főreáliskolán a matematika tanára lett. Tevékeny irodalmi munkásságának eredményeiből kiemelendők a következő dolgozatok: A számvetés végtelen tizedes számokkal, Betűszámtan, A csillagos ég, A hajsóvésség mennyiségtani elmélete, Szám- tan, Geometria, Carnot és Monge élet- rajza, Geometriai alaktan, Szerkesztő planimétriá, Szám- tan, Természettan, Pénzügyi értekezések, Korlátolt pontosságú számvetés; kéziratban maradt »Kereskedelmi tudomány« című nagyobb munkája. Társulatunknak is szorgalmas munkása volt; ő fordította le könyvkiadó vállalatunkban 1875-ben Proctor csillagászati munkáját »Más világok mint a miénk« címmel. Elhunyt április 30-ikán.

Denvillez, Barthélemi Adolph a hennegauai bányásziskolának félszázadon át igazgatója, a »Traité de Ventilation des Mines« című derék munka szerzője, elhunyt februárius 8-ikán 78 éves korában.

Duncan P. M., Londonban a King-colleg-en a geológia tanára, elhunyt május 29-ikén 76 éves korában.

Euler, Karl Friedrich, híres gyáros, ki a »Hütte« egyesület és a német mérnökegyelet kaiserslauterni vas-

gyárát alapította, s ki a német mérnök-egyletnek több ízben elnöke vala, s a szabadalmi törvények terén gyökeres reformokat létesített, a miért a kereskedelmi tanácsos címet kapta 1888-ban, elhunyt márczius 27-ikén Kaiserslauternben 67 éves korában.

Ewald, Julius Wilhelm, geológus, a porosz tudományos akadémia tagja, elhunyt deczember 11-ikén Berlinben 81 éves korában.

Feistmantel Ottokár, geológus, elhunyt februárius 10-ikén. Gimnáziumi tanulmányai után orvostant tanult a prágai egyetemen, hol 1872-ben végzett is. Időközben a prágai múzeumban dolgozott öt éven át, mint az őslénytani osztály asszisztense. Három éven keresztül részt vett a földtani kutatásokban, s már 1872-ben tíz értekezést tett közzé, s azután a bécsi geológiai intézeten dolgozott; 1873-ban a boroszlói egyetemre ment az ásványtani tanszék asszisztensének, a hol feladata volt a Goepfert-féle fosszil növénygyűjteményt rendezni. Nemsokára Calcuttában találjuk a »Geological Survey of India«-nál mint palaeontológust. A Palaeontologia Indica négy kötete tanuskodik szorgalmas tevékenységéről; ama munka 200 folió táblán adja az indiai kővült növényeket, a melyeknek több mint felét Feistmantel sajátkezűleg rajzolta. Visszatérése után az ásvány- és földtan tanára lett a prágai cseh műegyetemen, hol a rektori tisztiséget is végezte.

Ferrel, William, meteorológus, a tudományos dinamikai meteorológia megalapítója, a »Meteorological Researches« (1879—80) című derék munka (I kötet: On the mechanics and general motions of the atmosphere, II. kötet: On Cyclones, Tornadoes, and Waterspouts) szerzője, elhunyt szeptemberben Maywoodban Kansasban.

Geber Ede, a kolozsvári egyetem tanára, született Körmenten 1840 november 19-ikén; középiskoláit Szombathelyen bevégezvén, orvosi tanulmányait a budapesti egyetemen kezdette meg s Bécsben folytatta; 1866-ban

orvos-sebész-doktorrá és szülésmesterré avattatott, s a bécsi kórházakban képezte magát tovább és nagyobb utazásokat tett Oroszországba, Egyiptomba, Kisásziába, melynek eredményeit 1874-ben írta meg. 1874-ben Kolozsvárott a bőrgyógyászat rendkívüli, 1879-ben pedig rendes tanára lett az egyetemen. Tudományos munkálatai az Orvosi Hetilapban, az Erdélyi Múzeum-egylet irataiban, s külföldi német folyóiratokban jelentek meg, s ő szerkesztette Ziemssen nagy gyűjtőmunkájának (Handbuch der spec. Pathologie und Therapie) egy részét, valamint ő írta Eulenberg »Realencyclopédia«-jának több fejezetét. Elhunyt október 1-jén.

Hartnack, Edmund, híres mechanikus, született 1826 április 6-ikán Templinben Uckermarkban; eleitől kezdve mechanikusnak képezte magát s Párizsban Ruhmkorff és Oberhäuser műhelyében dolgozott, ez utóbbinak azután műhelyét is átvette. Később, 1870-ben, Párizsból távozván, új intézetet alapított Potsdamban. Hartnack különösen a mikroszkóp készítésének volt nagy mestere s e téren lényeges javításokat és újításokat tett s mikroszkópjai a leg-híresebbek közé tartoznak. Erdemeiért a bonni orvosi fakultás tiszteletbeli doktorrá nevezte ki, a porosz állam pedig 1882-ben professzor címmel tüntette ki. Elhunyt februárius 6-ikán.

Haynald Lajos, kalocsai borbos érsek, született 1816 október 3-ikán Szécsény községben, Nógrádban; gimnáziumait Vácztól, Pesten és Esztergomban elvégezvén, 14 éves korában az esztergomi főmegye kispapja lett, s azután a bölcsészeti tanfolyamra Nagy-Szombatba, a theológiára Bécsbe ment, hol szorgalmasan ellátogatott a császári növénytani intézetbe is, a hol Endlicherrel és Fenzl Edével megismerkedvén, e kitűnő tudósok kalauzálása mellett kedvvel foglalkozott a botanikával; 1839 október 15-ikén pappá szenteltetett s egy év múlva Pestre jött segédlelkésznek, hol Dörnerrel együtt kutatták a főváros környékének növényvilágát.

1846-ban Kopácsy primás titkárává neveztetvén ki, hosszabb tanulmányútát tett Nyugat-Európában. 1852-ben erdélyi püspök lett, s megyéjében tett utazásai-ban botanikus társaival megmászta a havasok magasait. 1864-ben visszavonult szécsényi magányába, honnan Rómába hivatott s a rendkívüli kongregációban alkalmaztatott; 1867-ben kalocsai érsekké neveztetvén ki, visszatért hazánkba, s azóta politikai, egyházi és tudományos életünk terén nagy szerepet játszott, s tudományos és közmívelődési czélokra tetemes anyagi áldozatot hozott; 1879-ben bibornokká neveztetett ki; 1877-ben Kalocsán csillagvizsgáló intézetet építtetett, a melyhez az eszmét bizonyára Rómában időzése alatt a Pater Secchi intézetében töltött napok adták meg. Növénygyűjteménye és könyvtára egyike a legbecsebbeknek Európában. Tudományos érdemeit sok kitüntetés érte; igazgatósági tagja volt a M. Tud. Akadémiának, melynek kiadványaiban több értekezése jelent meg. Társulatunknak 1863 óta volt alapító pártoló és tiszteleti tagja s dolgozataihoz adatgyűjtés végett könyvtári helyiségünket is fölkereste. Természet-tudományi dolgozatai közül említésre méltók a következők: »A biblia flórája«, »A szent-írásban megemlített mézgák és gyanták termő növényei«, emlékbeszédek Boissier, Fenzl, Parlatore akadémiai kültagokról, tudományos érdemeik méltatásával. Elhunyt július hó 4-ikén.

Hilgard, J. E., az északamerikai Egyesült-Államok tengerpart-felmérő osztályának főintézője, született 1825 januárius 7-ikén Zweibrückenben; a Pfalzban, elhunyt Washingtonban május 7-ikén. Az ő érdeme a Csendes-óceán partjainak fölmérése, a mely partok azelőtt teljesen ismeretlenek és vizsgálatlanok voltak.

Hirschler Ignác, jeles szemorvos, született 1823-ban Pozsonyban; középiskoláit Pesten befejezván, az orvosi tanfolyamot a bécsi egyetemen végezte, hol oklevelet kapott; 1847-ben Párizsba ment, hol Desmarrés szem-

linikáján két évig dolgozott s francia előadásokat tartott, s egyúttal kórszövet-tani tanulmányokkal is foglalkozott. 1849 óta itthon mint szemorvos hamar hírnévre vergődött s az Orvosi Hetilapnak buzgó munkatársa, szemészeti mellékletének pedig szakavatott szerkesztője volt. Tudományos dolgozatai hazai és külföldi folyóiratokban, az akadémia és társulatunk irataiban jelentek meg. Társulatunknak az élettani csoportban hosszú ideig választmányi tagja is volt, s nem egyszer hallottuk az előadó asztal mellől népszerű és tudományos előadásait. Tudományos tevékenységének elismerésül a m. tud. Akadémia 1869-ben levelező tagjává választotta, társadalmi érdemeiért pedig 1878-ban a vaskorona-renddel tüntették ki, s a főrendiház újjászervezésekor annak tagjává neveztetett ki. Elhunyt november 11-ikén.

Hoffmann, Hermann, titkos tanácsos, a giesseni egyetemen a növénytan tanára, született 1819 április 22-ikén Rödelsheimban Frankfurt a. M. mellett, orvostudományokat tanult, de azután kiválóan a botanikával foglalkozott; 1842-ben habilitált Giessenben, a hol 1853-ban a növénytan tanára lett. Első sorban a gombák biológiai viszonyaival foglalkozott s azután tanulmányozta az éghajlat hatását a növényekre, valamint a fajváltozatok képződését s a rokon fajok alakulását; a phaenológiai vizsgálatokat úgyszólván új útra terelte. Munkái közül felemlítjük a következőket: »Lehrbuch der Botanik«, »Untersuchungen über den Pflanzenschlaf« (1851), »Pflanzenverbreitung u. Pflanzenwanderung« (1852), »Witterung und Wachstum, oder Grundzüge der Pflanzenklimatologie« (1857), »Mykologische Berichte« (1870—71). Elhunyt október 28-ikán.

Hofmann Károly, hazánk egyik legképzettebb geológusa, szül. Ruszabányán 1839 november 27-ikén. Középiskoláinak bevégezése után 1856—57-ben a bécsi műegyetem technikai osztályának, később a karlsruhei mechanikai

technikai iskolának volt rendes hallgatója, 1858 őszén a szászországi Freibergben a bányászakadémiára iratkozott, hol 1860 végeig foglalatzkodott, és a hol Breithaupt és Cotta tanárok előadásai annyira fokozták érdeklődését az ásványtan és geologia iránt, hogy elméleti törekvéseit ezentúl különösen ez utóbbi tudományoknak kívánta szentelni s azért a chemiából és fizikából is mennél alaposabb ismereteket szerzett magának. E célból 1860—1863. években a heidelbergi egyetemen tanult Bunsen és Kirchoff vezetése alatt. 1863-ban a filozófia doktorává avattatván, Bécsbe ment a földtani intézethez, hol Hauer és Stache mellett dolgozott; 1864-ben a budai műegyetemen megürült ásványföldtani tanszékre neveztetett ki, s egy évre külföldi tanulmányútra ment. 1868-ban megindulván az ország részletes földtani átkutatása, Hofmann meghivatott a magyar földtani osztályban való működésre, és ez időtől kezdve minden munkásságát hazánk geológiai átkutatására szentelte. 1869-ben felállítatván a m. kir. Földtani Intézet, Hofmann a második főgeológus állására neveztetett ki, 1872-ben első főgeológus lett, s 21 éven át szolgálta hazáját a nagy testi fáradsággal járó geológiai országos fölvételekben. Érdemeiért a cs. k. földtani bécsi intézet levelező tagjai sorába iktatta, a M. T. Akadémia 1871-ben szintén levelező tagjává választotta. Dolgozatai a Földtani Intézet közleményeiben, a Magyarhoni Földtani Társulat és a bécsi cs. k. földtani intézet irataiban jelentek meg s jegyzékek az Akadémiai Értesítő 1892-ik évi folyamában (528. lap) található. Társulatunknak a hetvenes években választmányi tagja is volt, ki Cotta »A jelen geológiája« című társulati kiadvány fordításának revízióját is végezte s az ásványföldtani természetét apróbb közlemények rovatainak vezetője vala. Elhúnyt februárius 21-ikén. Tudományos érdemeinek bővebb méltatása található a M. Földtani Intézet évi jelentésében és a Földtani Közöny 1892. évfolyamában.

Jendrássik Jenő, a budapesti orvosegyetemen az élettan tanára, született 1824 november 18-ikán Kapnikbányán. Gimnáziumi tanulmányait Nagybányán elvégezvén, 1845-ben Pestre jött a bölcsészeti és jogi tanfolyamra, hol bölcsészeti doktor lett. Matematikai és filozófiai tanulmányai közt fejlődött ki benne a vágy, hogy a természettudományokkal alaposabban megismerkedjék; e célból 1847-ben a bécsi egyetemen az orvosi tanfolyam hallgatója lett, hol 1853-ban orvosdoktor, 1855-ben sebész- és szülész-mester lön. Bécsi kórházakban szolgált s azután Schuh tanár mellett két évig műtő volt; később Ludwig és Brücke laboratóriumában a felsőbb anatómiában és élettanban képezte magát, s innen ered első irodalmi dolgozata is »Anatomische Untersuchungen über den Bau der Thymusdrüse«, mely 1856-ban a bécsi akadémia kiadványában jelent meg. 1857-ben a kolozsvári sebészeti intézetben az elméleti orvostan tanára lett, s az általános kórtant, élettant és gyógyszertant adta elő. 1860-ban a pesti élettani tanszékre nevezték ki Czermák Nep. János helyére, s állását november 22-ikén foglalta el mint magyar nyelven első előadója az élettannak. Azóta az ő terve szerint épült fel 1874-ben az élettani intézet, mely berendezésére nézve egyike Európa legelső ilyenmű intézeteinek. Tanítványai közül sok hazai tanerő került ki s működik mai nap is felsőbb iskoláinkon. Előbb szövettani kérdésekkel, de később tisztán kísérleti élettani feladatok megfejtésével foglalkozott, melyek között első nagyobb dolgozata a borda közti izmok működésére vonatkozik, a mely 1862-ben Társulatunk Közönyében és az Orvosi Hetilapban látott napvilágot. Irodalmi dolgozatai legnagyobb részét a M. Tud. Akadémia értekezéseiben jelentek meg, s jegyzékek az 1890-ben kiadott tartalomjegyzékben található. Társulatunknak évek során választmányi tagja is volt s részt vett Helmholtz népszerű előadásainak magyarra fordításában. 1875 óta, a mikor a miofizika

és mechanika köréből jelent meg egyik érdemes dolgozata, az izomélet finomabb mechanikai tünényeiének tanulmányozása volt legkedvesebb foglalkozása, a melybe el-elmélyedt s tanítványaival is dolgoztatott. A M. Tud. Akadémia 1863-ban levelező, 1880-ban pedig rendes tagjává választotta. Elhunyt márczius 3-ikán. Tudományos méltatása és dolgozatainak jegyzéke a M. Tud. Akadémia »Emlékbeszédék« című kiadványsorozatában (VII. kötet) található Klug Nándortól.

Just, Leopold, a növényfiziológia és mezőgazdasági chemia tanára, a botanikus kert igazgatója a karlsruhei műegyetemen, született 1841-ben Filehneben, 1874-ben rendkívüli, 1877-ben rendes tanár lett a műegyetemen Karlsruheban, elhunyt augusztus 30-ikán. Nagy érdemeket szerzett a kitünően szerkesztett »Botanischer Jahresbericht«-nek sok éven át folytatott kiadásával.

Kayserling, Alexander, gróf, született 1815-ben Kabillenben Kurlandban; Berlinben és Göttingában természettudományokat tanult; a negyvenes évek elején több expedíciót szervezett Oroszország belső részébe, s ez utazásainak eredményeit értékes munkálatokban bocsátotta közre. 1847 óta Estlandban gazdálkodott s 1862—69-ben a dorpáti tankerület gondnoka volt; elhunyt Raikulli birtokán Estlandban május 20-ikán.

Kop, Wilhelm, chemikus, született 1817 július 28-ikán Altenauban a Harzban, tanult Göttingában s 1840—43-ban asszisztenskedett Wöhler mellett, 1844-ben Gmelin alatt Heidelbergában, 1845—47-ben Erdmannál Lipcsében, 1847—56-ig Lipcsében a nyilvános kereskedelmi tanintézetben működött mint a természettudományok tanára, s 1853-ban habilitált az egyetemre; 1856—65-ben a mezőgazdasági kísérletei állomás főnöke volt Möckernben s 1861-ben a lipcsei egyetemre nevezték ki a mezőgazdasági chemia tanárának, s 1880 óta vezette az egyetem új mezőgazdasági chemiai laboratóriu-

mát. Számos értekezésén kívül nagyobb munkái: »Handbuch der chemischen Methoden« (1849) és »Lehrbuch der Agriculturchemie« (1866). Elhunyt januárus 28-ikán Lipcsében.

Kovalevszkij, Zsófia, aszszony, a felsőbb mennyiségtan tanára a stockholmi egyetemen, elhunyt februárus 10-ikén 38 éves korában; dolgozatai közül »Zur Theorie der partiellen Differenzialgleichungen«, és »Ueber die Fortpflanzung des Lichtes in einem krystallinischen Medium« című munkák figyelemre méltók.

Ledien, Alfréd Constant Hector, a francia hadi tengerészet attachéja, utóbb a hidraulika examinátora, ki a hajó-gépezetekről írt, továbbá »Nouveau matériel naval« című munkájáról nevezetes, elhunyt április 17-ikén Toulonban.

Löbe, William, született 1815 márczius 28-ikán Trebenben Szász-Altenburgban; rendkívül tevékeny munkás volt a mezőgazdasági irodalom terén. Számos dolgozata közül nevezetesek: »Encyclopaedie der gesammten Landwirthschaft, der Staats-, Haus- und Forstwirthschaft« (Leipzig 1815—52), és a már nyolcz kiadást ért »Handbuch der rationellen Landwirthschaft«, »Die Gräser der Wiese und des Waldes aus der landwirthschaftlichen Flora«, »Die Ernährung der landwirthschaftlichen Hausthiere« (1871), »Der landwirthschaftliche Fortschritt« több kötetben, »Die Fortschritte in der Düngerlehre während der letzten zwölf Jahre« (1875). Elhunyt januárus 29-ikén.

Lucas É., mathematicus, a »Récréations mathématiques« című kétkötetes derék munka szerzője, elhunyt októberben, Párizsban, 49 éves korában.

Lutter Nándor, budapesti tankerületi főigazgató, született Bér falujában, Nógrádmegyében 1820 szeptember 3-ikán, tanult Léván a gimnáziumban s azután a kegyes tanítórendbe lépett; Privigyén és Podolinban tanárkodott; 1840—42-ben Váczott a bölcsészetet hallgatta, szorgalmát megosztván a ma-

thesis, történelem, aesthetika s egyéb irodalmi tanulmányok közt. 1847-ben Budán a mennyiségtant tanította, majd a szabadságharcban mint nemzetőri tüzér szolgált hazáját; a világsi katasztrófa után a tanítástól eltiltatván, nevelősködött; de 1853-ban Selmeczbányára neveztek ki gimnáziumi tanárnak, hol különösen a magyar nyelv iránti szeretetet igyekezett ápolni az ifjuság kebelében; 1858-ban a kegyesrendiek pesti gimnáziumának igazgatásával bízott meg, s a következő évben a M. T. Akadémia levelező tagjává választotta; 1860—61-ben a helytartó tanács felszólítására átvette a budai gimnázium igazgatását, s 1866-ban megbízott a budapesti tankerület vezetésével, mely állását a magyar miniszterium alatt is megtartotta s a középiskolai törvény életbelépésekor véglegesen ki neveztetett a budapest-fővárosi tankerület főigazgatójává. Gazdag irodalmi munkásságának eredményeiből kiemelendők a következők: *Elemi számtan* 1845, *A mennyiségtan elemei* 1849, *A természettan alaprajza* 1848 (hatodik kiadásban 1870), *A tiszta mennyiségtan elemei* 1855, 1860, *Mennyiségtan a közép-tanodák számára* 1865, (harmadik kiadás 1875), *Logarithmus-táblák több kiadásban*, *A felsőbb mennyiségtan elemei* 1865, *Általános természetani földrajz* 1870, *Számtani példatár* 1870—73, *Könyvvitel, Métermérték ismertetése* 1874—75. Elhunyt december 30-ikán.

M a l y R i c h a r d, a chemia tanára a prágai német egyetemen, született 1840 június 28-ikán Grácban, orvostudományokat és chemiát tanult, s habilitált 1864-ben mint magántanár Grácban; 1866—68-ban az olmtüzi sebészeti intézetben tanárkodott, 1869—1875-ben mint az orvosi chemia tanára működött az innsbrucki egyetemen, azután 1886-ig mint az általános chemia professzora Grácban, végre Prágába hívták meg a német egyetemre. Tagja volt a bécsi tud. akadémiának s egyike vala a legkitünőbb tanítóknak; sokat dolgozott különösen a szerves chemia

és a fiziológiai chemia terén. Nagyobb munkái: »*Jahresberichte der Thierchemie*« (1871-től), »*Chemie der Verdauungssäfte und der Verdauung*«, »*Grundzüge der modernen Chemie*« (1868). Elhunyt márczius 24 ikén.

M a x i m o v i c s, K a r l I v a n o v i c s, botanikus, született 1827 november 23-ikán Tulán, 1845-től 1849-ig Dorpatban természettudományokat tanult s 1850-ben az ottani botanikus kert igazgatói segédje lett; 1852-ben a pétervári növénykert konzervátorává neveztetett ki, 1853-ban a »*Diana*« freagton földköri utazásra indult, s az Amur folyam menti flórát kutatta; 1856-ban visszatérve, tapasztalatainak eredményeit a pétervári akadémia kiadványaiban közölte. »*Primitiae Florae Amurensis*« című munkájáért, melyben négy évi utazásának növényteni eredményeit példaszerűen írta le, az egész Demidoff-díjat megkapta. 1859-ben Irkuczkon át ismét az Amur mellékére ment s átkutatta Mandsuria tartományát a koreai határig. Azután Japánba fordult, hol 1864-ig kutatott, a mikor visszatérván Pétervárra, a császári növénykert első konzervátorává és az akadémia tagjává neveztetett ki, mely herbariumának igazgatásával is megbízta. Sok földrajzi és természetrajzi tárgyú értekezése és növényteni monografiája jelent meg. E mellett feldolgozta ama növényteni gyűjteményeket, melyeket Przevalszkij, Potanin, Kalning, Perocsov, Adrianov és más utazók Pétervárra küldöttek. »*Diagnoses plantarum novarum Japoniae et Mandschuriae*«, »*Diagn. plant. nov. Asiaticarum*«, »*Sur le collections botaniques de la Mongolie et de Tibet*«, »*Flora Tangutica*«, »*Enumeratio plantarum hucusque in Mongolia lectarum*« című munkái addig teljesen ismeretlen vidékek növényvilágát tárják elénk. Sok kézirat maradt hátra, melyek kiadásra várnak. Elhunyt februárius 16-ikán.

M u c k F. R., Bochumban a bányászati laboratórium elnöke és a chemia tanára a vesztfáliai ipariskolán, elhunyt

januárius 22-ikén. Muck, a kőszenek chemiájában valóságos speczialista és elismert tekintély volt. Számos értekezést és önálló munkát írt, melyek közül fölemlítjük a következőket: »Chemie der Steinkohle« (második kiadás 1891), »Elementarbuch der Steinkohlenchemie« (1882), a külföldi chemiai folyóiratoknak, köztük a Chemiker-Zeitungnak szorgalmas munkása vala.

Nägeli, Carl Wilhelm von, a német botanikusok és növényfiziológusok egyik legkiválóbb alakja, született 1817 márczius 27-ikén Kilchbergben Zürich mellett; előbb orvosi és természeti tudományokat tanult, azután tisztán növénytant. 1841-ben habilitált Zürichben, hol 1840-ben rendkívüli tanár lett; 1852-ben Freiburgba ment a növénytan rendes tanárának, 1855-ben Zürichbe az új műegyetemre s 1857-ben a müncheni egyetemre hívták meg. Nägeli a növénytan minden ágában úgy szólva alapvető dolgozatokkal gazdagította a tudományt; megvilágosította a Phanerogamok morfológiai viszonyait, része volt a sejtelmélet megalapításában és tanának kifejtésében; nagy érdemeket szerzett az algák rendszeres feldolgozása körül, a keményítőszemecskék képződésének felderítése és a protoplazma jelentőségének megmagyarázása körül. Alapvető munkákat írt a növényzövet-tan terén, a törzs és gyökér növekedéséről. Ugyyszólván korszakalkotók az ő dolgozatai az alsóbbrendű gombákról, s szerepökről a fertőző betegségekben, továbbá az erjedés jelenségeinek lefolyásában. A szisztematikus növénytan terén is megvannak érdemei a Hieraciumok nagy monografiájának kiadásával. Tagja volt a bajor tudományos akadémiának és sok külföldi egyesületnek. Behatóan foglalkozott a Darwin-féle elmélettel is, a melyhez fontos adatokkal járult. Főbb munkái: »Das Mikroskop« (második kiadás 1877), »Cirsien der Schweiz« (1841), »Hieracien Mitteleuropas« (1885), »Untersuchungen über niedere Pilze« (1882), »Die niedern Pilze in ihren Beziehungen zu den Infections-

krankheiten u. d. Gesundheitspflege« (1877), »Theorie der Gährung« (1879), »Die neueren Algensysteme« (1847), »Gattungen einzelliger Algen« (1849), »Zur Entwicklungsgeschichte des Polens« (1842), »Mechanisch-physiologische Theorie der Abstammungslehre« (1883), »Pflanzenphysiologische Untersuchungen« (1855—58), »Beiträge zur wissenschaftlichen Botanik« (1858—68), »Botanische Mittheilungen« (1861—1863), »Entstehung und Begriff der naturhistorischen Arten« (második kiadás 1865), Schleidennel együtt 1844—1846-ban kiadta a »Zeitschrift für wissenschaftliche Botanik« című folyóiratot. Elhunyt május 10-ikén Münchenben.

Petzval József, a bécsi egyetemen a felsőbb mennyiségtan tanára, született 1807 januárius 6-ikán, Bélán, Szepesmegyében. Hárman voltak testvérek, kik két-két évi időközben mindnyájan januárius 6-ikán születtek, miért is szülőföldjükön tréfásan »három királynak« nevezgették őket. Ottó testvére, ki 1883-ban hunyt el (Term. tud. Közl. XVI. k. 513. l.), a budapesti egyetemen szintén a felsőbb mennyiségtan tanára volt. P. József gimnáziumait Késmárkon és Lőcsén végezte, s matematikai ismereteit már ottan gyarapította; azután a kassai liceum bölcsészeti tanfolyamán tanult, s 1826-ban Pesten a mérnöki kurzust látogatta; a mérnöki oklevél megszerzése után 1828-ban a főváros szolgálatába állott, s egyszerűsmind az egyetemen mint a felsőbb mennyiségtan, mechanika és gyakorló geometria helyettes tanára működött; 1835-ben a pesti egyetem rendes tanárává, két évre rá a bécsi egyetemen a felsőbb mennyiségtan tanárává neveztetett ki, arra a tanszékre, melyen előtte Littrow és Ettingshausen működött. Tanári működése mellett a felsőbb fizika, különösen az akusztika és optika problémáinak elméleti és gyakorlati megoldásával foglalkozott s főleg a fotografozás terén egyik úttörő vala, mert az elméleti alapon kiszámított objektív, melyet az



ő utasítása nyomán Voigtländer bécsi optikus készített, valódi gyakorlati alkalmazást talált az első daguerotíp előállításában. E nembeli érdemeiről bőven olvashatunk a »Photographische Correspondenz« 1891. évi kötetének 472., 497. és 546. lapjain, hol arczképét is találjuk. Tudományos érdemeiről 80-ik évi születésnapjának évfordulóján a Természettudományi Közlöny XIX-ik kötetében (62. lap) bővebben megemlékeztünk, s azért itten csupán főbb dolgozatait emeljük ki; ilyenek a következők: »Bericht über die Ergebnisse einiger dioptrischer Untersuchungen« (1843), »Integration der linearen Differentialgleichungen mit constanten und veränderlichen Coefficienten« (1851—1859), »Ueber die Theorie des Grössten und Kleinsten« stb. A bécsi akadémia emlékirataiban megjelent matematikai és fizikai értekezéseinek jegyzéke e folyóirat XIX. kötetének 66. lapján található. Társulatunknak 1847 óta levelező tagja volt. Elhunyt szeptember 17-ikén.

Reichardt, Eduard, jenai tanár, született 1827 október 19-ikén Camburgban, a gyógyszerészetre adta magát, s Jénában chemiát tanult, hol 1856-ban habilitált és 1862-ben a technológiai és gyógyszerészeti chemia tanára lett. 1882 óta rendkívüli tagja volt a császári közegészségügyi tanácsnak, s úgyis mint tanár, úgyis mint tevékeny kutató, egyike volt a legkitünőbbeknek. Dolgozatai becses adatokat szolgáltatnak a víz megítéléséhez, a hulladékok értékesítésének kérdéséhez, a fertőtlenítéshez stb.; a pararabinról való vizsgálatai alapul szolgáltak a növényi sejtszövet közelebbi megismeréséhez; a káli-iparra nézve fontos volt »Ueber das Steinsalzbergwerk Stassfurt« (1860) című dolgozata; ezenkívül főbb munkái: »Die chemischen Verbindungen der anorganischen Chemie« (1858), »Ackerbauchemie« (1861), »Desinfection und desinficirende Mittel« (második kiadás 1881), »Grundlagen zur Beurtheilung des Trinkwassers« (negyedik

kiadásban 1888); 1873—90-ben szerkesztette az »Archiv der Pharmacie« folyóiratot. Elhunyt október 26-ikán.

Richter, Victor von, a chemia tanára a boroszlói egyetemen, született 1841 április 15-ikén Doblenben Kurlandban, tanult Dorpatban fizikát és chemiát, s 1862—72-ben a technológiai intézetben tanársegéd volt Szt.-Pétervárott; 1872-ben a mezőgazdasági és erdészeti akadémiára ment tanárnak Nowo-Alexandriába, Lengyelországba; 1874-ben az orosz állami szolgálatból kilépve, 1875-ben habilitált a boroszlói egyetemen, hol 1879-ben rendkívüli tanár, azután a boroszlói műegyetemen a technikai chemia rendkívüli tanára lön. Vizsgálatai nem kis mértékben járultak hozzá a Kékulé-féle benzolelmélet megszilárdításához. Munkái közül fontosabbak: »Lehrbuch der anorganischen Chemie« (hat kiadásban) és a »Chemie der Kohlenstoffverbindungen« szintén hat kiadásban. Elhunyt október 8-ikán.

Schädler, Carl, törvénytudós és kereskedelmi chemikus Berlinben, született 1843 április 8-ikán Glogauban; gyógyszerész lett s később Berlinben kereskedelmi chemiai laboratóriumot rendezett be. Irodalmilag is sokat dolgozott; művei közül leginkább ismeretesek a következők: »Technologie der Fette und Oele des Pflanzen- und Thierreiches« (1883), »Technologie der Fette und Oele der Fossilien (Mineralöle), sowie der Harzöle und Schmiermittel« (1887), »Die Untersuchungen der Fette, Oele, Wachsarten und der technischen Fettprodukte« (1889—90). Elhunyt április 24-ikén.

Schenk August, a növénytan tanára a lipcsei egyetemen, született 1815 április 17-ikén Halleinban, habilitált 1841-ben Münchenben mint a növénytan magántanára; 1845—68-ig a würzburgi egyetemen tanárkodott, honnan professornak és a botanikus kert igazgatójának hívták meg Lipcsébe, hol 1887-ig működött. A kövült növények vizsgálata körül nagy érdemeket szerzett, s nagyobb munkái a különféle

rétegekbeli flórával foglalkoznak. Luers-sennel együtt adta ki »Mittheilungen aus dem Gesamtgebiete der Botanik« című munkáját, továbbá ő adta ki a Trewendt-féle természettudományi enciklopédiához tartozó »Handbuch der Botanik« című munkát. »Beiträge zur Flora des Keupers und der rhätischen Formation« (1864), »Fossilien-Flora der Grenzsichten des Keupers und des Lias Frankens« (1867) derék munkái alapították meg nevét, mint fitopaleontológusét, s azontúl számos idevágó munkálatával szaktekintély lett. Tanulmányai körébe vonta Ausztria fosszil flóráját is; ő írta le a Richthofentől Kхинában gyűjtött növényeket, s ő vizsgálta meg a gróf Széchenyi Béla khinai útjában talált növényeket; általában az ősvilági flórának a legszakavatottabb kutatója és ismerője vala. Elhunyt márczius 30-ikán.

Schliemann Henrik, Trója romjainak fölfedezője, híres archeológus, született 1822 januárius 6-ikán Meklenburg-Schwerin hercegség Neuboukow nevű kis városában; szegény evangélikus pap gyermeke volt. 14 éves korában kereskedő-inas lett Fürstenburgban s ott szolgált öt évig. Még hét éves korában látott egy képet Trója égéséről valamely történeti munkában s e kép folyvást előtte lebegett; el akart oda vándorolni és mindent elkövetett, hogy e terve sikerüljön. Egy ízben görög emberrel találkozott, kitől szerény fizetésért görögül tanult. Mikor 1841-ben felszabadult, az új világba akart vándorolni, de hajójok Hollandia partjain törést szenvedett s a vagyontalan ifjú kénytelen volt egy amsterdami kereskedőnél szolgálai állást elfoglalni. Ez állásban szerény fizetéséből is könyveket vásárolt s nyelveket tanult. 1844-ben már egy indigókereskedő levelezője volt, s angol, francia, olasz, holland, spanyol, portugál, orosz nyelven beszélt; anyagi jóléte is fokozatosan növekedett, s 1850-ben önálló kereskedő lett, a mikor jövedelmező összekötéseket biztosított Kaliforniával, hol az aranyláz akkor

tört ki, miből nagy nyereségei voltak. Még szerencsésebb volt a krimi hadjárat alatt, midőn mesés vagyonra tett szert az által, hogy épen a kikötők elzárása előtt hozatott be magának nagy mennyiségű árút. 1858-ban, mikor többszörös milliomos volt, lemondott pétervári üzletének vezetéséről, s 1863-ban végkép visszavonult a kereskedéstől, hogy archeológiai tanulmányainak élhessen. Meglátogatta Görögországot, melyről oly sokat álmodott, majd a földgömb beutazása után 1870-ben Atheneben telepedett le, s 1873 óta folytatta azokat a csodás kutatásokat, melyek hét ókori város romjainak fölfedezésére, s oly rendkívül becses történelmi régiségek összegyűjtésére vezették, hogy Schliemann nevét a tudományban megörökítették. Valódi kincsek ezek, melyeknek felkutatásában görög származású felesége is segítségére volt. Kutatásainak eredményeiről német, angol és francia nyelven több munkát tett közzé, melyek közül a következőket emeljük ki: »Ithaka, der Peloponnes und Troja« (1869), »Trojanische Alterthümer« (1874), »Mykenae« (1877), »Ilios« (1881), »Orchomenos« (1881), »Reise in der Troas« (1881), »Troja« (1883), »Tiryns« (1886) stb. »Schliemann ásatásai«-nak ismertetése a M. Tud. Akadémia könyvkiadó vállalatában épen most jelent meg, melyben az érdeklődő olvasó megtalálja az érdem méltatását is. Schliemann tekintélyes vagyonának legnagyobb részét amaz ásatásokra, s eredményeinek leírására fordította. Elhunyt 1890 december 26-ikán Nápolyban.

Schönfeld, Eduard, a bonni egyetem csillagvizsgáló-intézetének igazgatója, született 1828 december 22-ikén Hildburghausenben, hol elvégezvén a gimnáziumot, Casselben és Hannoverben a műegyetemet, Marburgban és Bonnban az egyetemet látogatta. Bonnban Argelander-rel és Adalbert Krueger-rel, a kieli csillagvizsgáló-intézet mostani igazgatójával, hat éven át végezték azt a nagy munkát, mely

az égboltozatnak tüzetes megfigyelésen alapuló teljes átkutatását tüzte céljául. Ennek az eredménye nagy-szerű csillagmappa-gyűjtemény lett, s azonkívül mintegy 300 ezer állócsillag helyét és fényességét határozták meg. A megfigyelések befejezése után Schönfeldet 1859-ben a mannheimi csillagászati intézet igazgatójává hívták meg, hol a csillagok fényváltozása törvényeinek vizsgálatával foglalkozott s egyszersmind a bonni nagy munkát tovább folytatta. Argelander halála után 1875-ben Bonnba hívták meg igazgatónak, hol vizsgálatait a déli éggömbnek nálunk is látható csillagaira is kiterjesztette. Számos értekezése jelent meg a csillagászati folyóiratokban, különösen az »Astronomische Nachrichten«-ben és a »Vierteljahrsschrift«-ben, a melyet Winneckevel együtt szerkesztett. Az egyetemen szép előadásainak mindig sok hallgatója volt. Elhunyt május 1-én.

Smith, Willoughby, híres elektrikus, született 1828-ban, elhunyt július 7-ikén Castbourneban. Az első transzatlanti kábel lerakásakor 1866-ban, ő volt az intéző elektrikus a lerakó hajón, s általában nagy érdemei vannak a tengeralatti kábelek lerakása, a kábelgyártás javítása körül. »Rise and Extension of Submarine Telegraphy« című dolgozatában írta meg idevágó ismereteit.

Stas, Jean Servais, Belgium leghírnevesebb chemikusa, született 1813 augusztus 21-ikén; elhunyt 1891 december 13-ikán Brüsszelben. Tudományos érdemeit a Természettudományi Közlöny folyó évi kötetében a 358—362. lapokon már közöltük.

Stoppani, Abbé Antonio, olasz geológus, született 1824 augusztus 15-ikén Leccoban, tanulmányait Monzaban és Milanoban végezte; 1861-ben a páviai egyetemen a geológia tanára, 1863-ban a milánói műegyetemen, 1867-ben pedig Florenczben az Istituto di studii superiori-n tanárkodott. Főbb munkái a következők: »Corso annuale di Geologia« (1865—70), »Trattato di

Geologia, Geologia d'Italia (1865—70), »Paléontologie lombarde, Corso di fisiologia« (1872—73), »La purezza del mare e l'atmosfera« (1875), »Il bel paese«, »L'era neozoica« (1881), »La Santita del linguaggio« (1884), »Il dogma e le science positive« (1886), »Che cosa è un vulcano«, »Sulla cosmogonia mosaica« (1887) stb. Elhunyt januárus 1-én.

Weber Wilhelm Eduard, a német fizikusok Nesztora, született 1804 október 24-ikén Wittenbergában; tanulmányainak gyors befejezése után 1827-ben a hallei egyetemen mint magántanár doktor lett s félév múlva rendkívüli tanárrá neveztetett ki; 1831-ben a fizika rendes tanárának hívták meg Göttingába, hol Gauss-al együtt dolgozott a földi mágnesség tüneményeinek tudományos vizsgálataiban, s hol 1833-ban az első elektromos telegráfot berendezte. 1843-ban Lipcsébe ment tanárnak, honnan 1849-ben visszatért előbbi állására Göttingába. Kitűnő dolgozatai közt legkiválóbbak azok, a melyek az elektrodinamikai mértékegység-meghatározásokra vonatkoznak. Ő hozta be az elektromosság tanába az abszolút mértékegységet, számos új elektromos mérőszközt szerkesztett s új vizsgálati módszert állapított meg a mágnesség és elektromosság tanában. Elhunyt június 24-ikén Göttingában. Tudományos érdemeinek bővebb jellemzése található a »Himmel und Erde« harmadik kötetében, valamint Eduard Riecke emlékbeszédében, melyet a göttingai tudományos társaság nyilvános ülésén tartott 1891 december 5-ikén.

Zsindely István, a sárospataki főiskolában a fizika és matematika tanára, született Pthrügyön, Szabolcs-megyében 1829 márczius 28-ikán; már középiskolai tanuló korában nagy hajlandóságot érzett a matematikai és természeti tudományok iránt. Gimnáziumi iskolája után 1850—53-ban végezte be a szabadságharc alatt félbemaradt tanulói pályáját, s az akkori divat szerint jogot, teológiát tanult, majd

a Szepességre ment, hol a klasszikusok mellett a reáliákkal foglalkozott; 1854—1856-ban a hároméves rektórián tanítóskodott és káplánkodott; azután 1857—58-ban a bécsi műegyetemre ment, hol fizikát, chemiát, ásványtant és növénytant hallgatott, hogy magát a tanári pályára képezze; e célból a következő években Zürichben, Baselen, Göttingában és Berlinben gyarapította ismereteit, hol a legjelesebb tanárokat hallgatta. Hazatérve, előbb 1850-ben a tanítóképezdén, majd három év multán a felsőbb gimnáziumban a fizika és matematika tanára lett, s mint ilyen kiváló érdemeket szerzett tanúgyünk terén úgy is mint kitünő tanár, úgy is mint ügyes experimentátor és úgy is mint jó tankönyvek szerzője, a ki a természeti tudományok gyors haladását

mindvégig figyelemmel kísérte s lépést tudott tartani korunk tudományos haladásával. A hatvanas évek végén az Akadémian is tartott előadásokat a szerzetlen vegyületekről és a hótan köréből. Tankönyvei közül kiemelendők a következők: »Mértan tanítók számára«, mely három kiadást ért, »Mértan gimnáziumok számára« négy kiadásban, »A természetan alapvonalai« Krüger szerint, »Természetan« a gimnázium felsőbb osztályai számára kézirat gyanánt, »Számtan az alsóbb gimnázium számára«, »Természetan népiskolák számára« (1884) stb. Elhunyt október 5-ikén; huszonnyolcz évi tanárkodása után sok tisztelő tanítványának áldása kísérte őt sírjába, közöttük e sorok írójái is.

LENGYEL ISTVÁN.

## TÁRSULATI ÜGYEK.

**Szakülés** 1892 november 16-ikán. Dr. Staub Móríczy »A tőzegtelepek hasznosításáról« szóló előadásában ismertette a Rimpau-féle töltéses kulturát, melyet az északi németek az állapokon alkalmaznak, kiterjedkedett a föllápoknak az előbbittől előtű művelésmódjára, statisztikai adatokkal megvilágította a lápföldeken várható természet-eredményt, s ez alapon a magyar lápokra vonatkozólag abbéli nézetének adott kifejezést, hogy azok leginkább mezőgazdaságilag volnának értékesíthetők. Végül bemutatta a tőzegtől készült ipari cikkeket, úgymint a tőzgepelyvát, kovácszenet, építőtéglát, tőzeg armt. stb.

**Választmányi ülés** 1892 november 16-ikán. Lengyel Béla első titkár jelenti, hogy az állattani zárt pályázatra a kitűzött határidőig két pályamunka érkezett be; az 1. számúnak czíme: »A saskeselyű magánrajza«, jeligéje: »A villámokkal egy tanyán lakik, S tekintetét felküldi a Napig« Petőfi; a 2. számúnak a czíme: »A Cypriola parasitica magánrajza«, két rajzlappal és két mikroszkópi készítmény-melléklettel, s jeligéje: »Natura«. Mindkét munka az állattani bizottságnak adatott ki bírálatra. — A választmány a jelentést tudomásul vévén, az elnök a jeligés levélkéket egy külön borítékba tette s a maga és a Társulat pecsétjével lezárta.

A titkár jelenti, hogy az alapszabályok

módosítása és a tisztikar választása ügyében kiküldött bizottság legközelebb össze fog ülni, s a már kész előmunkálat alapján tanácskozni; megállapodásai ki fognak nyomtatni és a választmányi tagoknak még a deczemberi választmányi ülést megelőzőleg szétküldetni. — Tudomásul vétetik.

A titkár jelenti, hogy a Szegeden alakult Dugonics-társaság meghívta a Társulatot a november 20-ikán tartandó megnyitó ülésére. — A választmány elhatározta, hogy a Dugonics-társasághoz üdvözlő irat intéztessek és a megnyitó ülésen Duká Marczell vezetése alatt szegedi tagtársaink képviseljék Társulatunkat.

A titkár előterjeszti, hogy a danzigi »Naturforschende Gesellschaft« meghívta a Társulatot 150 éves fennállásának 1893 januárius 3-ikán tartandó ünnepére. — A választmány elhatározta, hogy az ünneplő társasághoz üdvözlő irat küldessék.

A titkár előterjeszti a Baross-szoborra gyűjtő bizottság felhívását adakozások ügyében. — A választmány elrendeli, hogy a felhívás kitéssék az olvasó-terem táblájára.

Lengyel István pénztárnok előterjeszti Luczenbacher Pál főrendiházi tag levelét, melyben kijelenti, hogy öröme fog szolgálni, ha ígéretét valamely közhasznú könyv kiadási költségeinek viselését illetőleg beválthatja. — Örvendetes tudomásul vétetik.